

La política educativa és alhora global i local a Brasil

03/2015 - **Sociologia.** Les interaccions entre els fenòmens globals i nacionals no només afecten àrees de les polítiques públiques com les finances, el comerç, el canvi climàtic o les migracions, sinó que també arriben a l'educació, un dels dominis tradicionalment exclusiu de l'estat nacional. A Brasil, actualment totes les escoles treballen d'acord amb uns plans educatius institucionals, locals, estatals, federals, llatinoamericans i globals. El disseny d'aquests plans ha estimulat els actors polítics a bastir coalicions pluriescalars.

A Brasil a hores d'ara totes les escoles treballen d'acord amb uns plans educatius institucionals, locals, estatals, federals, llatinoamericans i globals. Cadascuna ha de donar comptes del seu propi pla institucional, el qual simultàniament s'articula amb els plans dissenyats per les autoritats educatives municipals i estatals, que són respectivament responsables de l'educació primària i secundària. A la vegada, tal com requereix la constitució, tots aquests plans responen al Pla Nacional de l'Educació. Les escoles, doncs, contribueixen a millorar el perfil del país segons el seguiment del progrés educatiu amb què el *Programa de Reforma Educativa de América Latina* (PREAL) avalua els seus avenços, i aporten els seus resultats a l'assoliment de les *Metas Educativas 2020* de la *Organización de Estados Iberoamericanos* (OEI).

Tot sovint donem per descomptada aquesta interacció entre els fenòmens globals i nacionals a moltes àrees de les polítiques públiques com ara les finances, el comerç, el canvi climàtic o les migracions. Fet i fet, en un àmbit com l'educació, un dels dominis exclusius tradicionals de l'estat nacional, s'hi esdevenen unes interaccions força similars. En tots els sentits, la connexió entre les activitats endegades a diferents escales geogràfiques és determinant per comprendre les transformacions socials contemporànies.

A Brasil el disseny d'aquests plans ha estimulat els actors polítics a bastir coalicions pluriescalars. D'aquesta manera, d'ençà que el candidat del Partit dels Treballadors (*Partido dos Trabalhadores*), Inácio Lula da Silva, va guanyar la presidència federal el 2003, i durant les legislatures més tard presidides per Dilma Rousseff, que també pertany al mateix partit, s'ha constituït una coalició que aplega els governs estatals i municipals dirigits pel PT, el principal sindicat docent del país i diversos organismes internacionals com la *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation* (UNESCO) i la *Organización de Estados Iberoamericanos* (OEI). Aquesta coalició defensa que els plans recullin la concepció més ambiciosa de l'Educació per Tothom, on tots aquests actors polítics veuen la garantia d'un dret humà. Mentrestant, una xarxa de fundacions privades vinculades al món dels negocis s'ha inspirat en la iniciativa del PREAL, amb el suport del Banc Mundial, per tal de llançar la campanya *Todos pela Educação*. El resultat no és un conflicte directe sinó un complex i subtil joc de conflicte i negociació en diversos fòrum i espais polítics.

Ambdues coalicions també han fet servir la seva pròpia versió del desenvolupament educatiu. D'una banda, la primera addueix que unes polítiques educatives d'abast mitjà poden desencadenar cercles virtuoses entre l'educació infantil, primària, secundària i terciària. Aquesta perspectiva era la resposta global que diversos activistes transnacionals i alguns organismes internacionals com la UNESCO van donar a la gairebé exclusiva atenció que el Banc Mundial prestava a l'educació primària mentre posava en pràctica l'anomenat Consens de Washington durant els anys vuitanta i noranta. D'altra banda, *Todos pela Educação* oïmentra una estratègia que el Banc Mundial recolza expressament, la qual espera que la millora de la gestió escolar mitjançant mètodes basats en el rendiment i la competència al capdavant duguï a un gran progrés. Aquestes idees globals han arrelat a Brasil, on el govern i la societat civil les han acabat transformant en uns nous missatges globals sobre l'educació.

Ara mateix qualsevol anàlisi intel·lectual dels canvis socials recents i qualsevol diagnòstic polític elaborat per orientar accions posteriors han de tenir en compte aquestes complexes geografies. En aquell país, una de les claus més importants de l'èxit de cada coalició consisteix en la seva capacitat política per seguir la seva pròpia brúixola mentre navega entre els debats oberts a diversos espais de governança. Aquesta conclusió no afecta tan sols a un estudi de cas sobre la política educativa d'un país d'ingrés mitjà, sinó que també és una observació general pel que fa a molts temes polítics candents avui en dia pertot

arreu. L'educació, la regulació financera, la liberalització comercial, les polítiques actives d'ocupació, el *active welfare*, el canvi climàtic, la biodiversitat, l'eficiència energètica i moltes altres controvèrsies són el producte de processos semblants.

Imatge superior esquerra: iStockphoto/mjbs.

Xavier Rambla

Departament de Sociologia

Rambla, Xavier. [A complex web of education policy borrowing and transfer: Education for All and the Plan for the Development of Education in Brazil](#). *Comparative Education*. 2014, vol. 50, num. 4, p. 417-432. doi: 10.1080/03050068.2014.907644.